

ELAZIĞ TOPLANTISI HAKKINDA BİRKAÇ NOT

Bu yıl dokuzuncusu düzenlenen İlahiyat Fakülteleri Kelâm Anabilim Dalı Eğitim-Öğretim Meseleleri ve Koordinasyon Toplantısı ile *Kelâm İlminin Yeniden İnşasında Geleneğin Yeri* isimli sempozyum 13-15 Eylül 2004 tarihleri arasında Elazığ'da gerçekleştirilmiştir. Açılış bölümünde söz alan Fırat Üniversitesi rektörü, Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı ve Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı yaptıkları konuşmalarda İlahiyat Fakültelerinin günümüz toplumundaki önemi ve işlevine dair çeşitli açıklamalarda bulunmuşlardır.

Adından da anlaşılacağı üzere toplantıda biri eğitim-öğretim meseleleri, diğeri de sempozyum başlığı olmak üzere iki önemli konu tartışmaya açılmıştır:

Eğitim-öğretim meseleleriyle ilgili olarak Kelâm alanında okutulan dersler ve içerikleri, bütün ilâhiyat fakültelerinin temel problemlerinden biri olan kontenjan sorunu gibi hususlar tartışılmış, ilâhiyat fakültelerinde işlenmesi gereken konular, bunların işleniş yöntemleri ve kaynakları alanında hazırlık yapmak ve önerilerde bulunmak üzere beş kişiden oluşan bir komisyon kurulmuştur.

Toplantı sırasında sunulan on tebliğ ve yapılan müzakerelerde konu başlığında geçen ve Kelâm ilmi için söz konusu olan “yeniden inşa” ve bu inşanın gerçekleştirilmesi noktasında müracaat edilmesi gereken “gelenek” kavramı çeşitli yönleriyle anlaşılmaya ve yorumlanmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede Yeniden inşa ifadesi her ne kadar kendi içinde eski olana muhalif veya ona alternatif olma özelliği taşıyor gibi görünüyorsa da, inşa edilecek olan şey uzun asırların oluşturduğu bir maziye sahip bulunduğu için geleneği esas alıp onu tanımadan yeni bir inşadan söz edilemeyeceği, inşa faaliyetinin ilk ve en önemli adımının geleneği tanıma, anlama ve yorumlama çabası olduğu önemle vurgulanmıştır.

Bu noktada İslâm geleneğinin ne olduğu sorusu anlam kazanmakta, “müslüman toplumların hayat tarzı”, “geçmişten bu güne uzanan her türlü eser, fikir ve düşünceden oluşan köprü” şeklinde tanımlansa da, bunların dağınık ve birbirinden kopuk fikirler değil, devamlılığı sağlayan ve varlığını muhafaza eden unsurlar olduğu görülmektedir. Gelenek tanımlaması hayat biçimlerinin mahiyetine göre müsbet ya da menfi bir karakter taşımaya müsait olmakla birlikte yeniden yapılanmanın ilk adımını oluşturması ve tarihî-kültürel birikimi bünyesinde barındırması sebebiyle vazgeçilmez bir miras olarak karşımızda durmaktadır. Bu anlamda gelenekten bağımsız bir yapılanmadan bahsedilemeyeceği için, yeniden inşa geleneğe muhalif, geleneğin zıddı veya alternatifi olarak kabul edilmemeli, meselelerin yeni bir bakış, felsefe ve anlayışla günün şartları çerçevesinde yeniden ele alınarak açıklanması olarak görülmelidir. Bu yönüyle yeniden inşa, ihya veya tecdîd kelimeleri, işlevsel/etkin olan ve insan müdahalesinin dışında

gerçekleşen değişim kavramından ayrı bir yapıda olup müspet yada menfî bir karakter taşıması kendisine yüklenen anlamların ve bakış açılarının farklılığından kaynaklanmaktadır.

Kelâm ilminde söz konusu edilen yeniden inşa hayatla, yaşanan zaman ve mekânla irtibatı kurma amacıyla ortaya konmuş iyi niyetli bir çaba olduğundan, spekülasyonlara açık değildir. Yeniden insanın olmazları ve olmazsa olmazlarına bakıldığında bu amaç kendisini açık bir şekilde belli edecektir:

Yeniden insanın ne olmadığının açılımını yapan olmazlarını şu başlıklar altında özetlemek mümkündür:

1. Yeniden inşa faaliyeti geleneğin inkârı anlamına gelmez.
2. Yeniden inşa geleneğin olduğu gibi tekrar edilmesi demek de değildir.
3. Yenilenme adı altında başka amaçlar için oluşturulmuş modelleri kendi kültürümüze aktarma anlamı da taşımaz.

Yeniden insanın olmazsa olmazları, yokluğu düşünilemeyen “Kelâm ilminde yeniden inşa” dendiğinde hemen akla gelen ana ilkeler demektir ve bunları şu başlıklar altında özetlemek mümkündür:

1. Dinin hayata taşınması sürecinde karşımıza çıkan yeniden inşa faaliyeti fikrî bir model çerçevesinde gerçekleşmeli, belli bir yönetime dayanmalıdır. Bu modelde fizikten metafiziğe geçişi sağlayan ontolojinin yanı sıra vahiy ve bilimsellik vazgeçilmez ilkelerdir.
2. Yeniden inşa faaliyeti insan ve din unsurlarıyla birlikte düşünülmelidir.
3. Yeniden inşa faaliyeti müslüman topluluğun tarih ve kültürünü esas alır, aksi halde tarih ve kültürden yoksun bir inşa hareketi kültürel yozlaşmaya ve yabancılaşmaya götürür.
4. Yeniden inşacı dil, paylaşımcı ve müzakereye açık olmalıdır.

Toplantı sonunda yapılan değerlendirme kısmında usûle ilişkin öneriler arasında özellikle önceki toplantılarda sunulan tebliğlerin fazla olması, fikirlerin bütüncül bir şekilde ortaya konması ve müzakere edilmesini engellediğinden Sakarya’da gerçekleşmesi karara bağlanan bir sonraki toplantıda tebliğ sayısının en fazla dört ile sınırlandırılması, tebliğlerin doktora veya doktora sonrası çalışma alanı açısından uzmanlık alanına giren kişiler tarafından hazırlanması, bunun yanı sıra belirlenen konuda olmak

şartıyla hazırlanacak başka tebliğler olursa, bunların da hakemli dergilerde uzmanlarına inceletilerek sunum ve müzakeresi yapılmadan çıkacak kitapta yayımlanması ve konuların tedahüle meydan vermeyecek biçimde düzenlenmesini sağlamak üzere dört kişiden oluşan bir başka komisyon kurulmuştur.

Sempozyum sonunda bir sonraki Kelâm Anabilim Dalı Eğitim Öğretim Meseleleri ve Koordinasyonu toplantısının yeri kararlaştırılmış ve burada ele alınması düşünülen yeni konuya oy birliğiyle karar verilmiştir. Buna göre önümüzdeki yıl onuncusu düzenlenecek olan toplantıda sempozyum konusu “Tanrı Tasavvurları ve Sosyal Hayata Yansımaları” şeklinde belirlenmiş, toplantıya Adapazarı İlahiyat Fakültesinin ev sahipliği yapması kararlaştırılmıştır.

Temel İslâm Bilimleri arasında günümüzdeki fonksiyonu açısından en çok tartışılan disiplinlerden biri olan Kelâm ilmi İslâm dininin inanç esaslarının temellendirilip desteklendiği ve savunulduğu bir disiplin olma sorumluluğunu üstlenmiştir. Geçmişte ve günümüzde olduğu gibi gelecekte de hedef bir İslâmî ilim özelliğini taşıyacağından yeterli fonksiyon icra edebilmesi için gerekli olan tüm çabalar gösterilmeli, yapılan toplantı ve sempozyumlarda sunulan tebliğler bu amaca hizmet edebilecek birikim ve kabiliyete sahip olan kelâmcılar tarafından en üst seviyede gerçekleştirilmelidir.

Bu ağır sorumluluğun bilincinde olan Kelâm Anabilim Dalı mensupları her sene tartışılmasında fayda mülâhaza edilen konuları gündeme getirmek ve müzakere etmek için bir araya gelmektedirler. Bu birliktelik başlı başına takdire şayan bir husus olmakla birlikte, toplantının amacına ne ölçüde hizmet ettiği sorusu sürekli gündemde tutulmalıdır. Ev sahibi fakültenin büyük gayretleri sonucu her yıl tekrarlanan toplantılarda farklı yerleşim merkezlerine dağılmış olan ülkemiz kelâmcıları uzun mesafeler kat ederek bir araya gelmektedirler. Bu itibarla ele alınarak tartışılan konuların var olan boşlukları dolduracak içerikte zengin muhtevalı, kendi içinde tutarlı ve bütüncül bir karakter arz etmesine ve konuyla doğrudan alâkalı olmasına özellikle dikkat edilmeli, toplantıda sunulan tebliğ ve müzâkerelerin çeşitli yayın organları vasıtasıyla ülkemiz insanlarına ulaşması sağlanmalı, fakültelerde yaşanan sorunların paylaşıldığı ve çözüme ilişkin önerilerin serdedildiği bir kaynaşma toplantısı olma özelliği muhafaza edilmelidir.

21.09.2004

Emine YARIMBAŞ
Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Kelâm-Doktora Öğrencisi